

ALLERGIK KASALLIKLARDA BEMORLARDA HAMSHIRALIK PARVARISHI

Xojiyev Azimjon Axmedovich

Xo'jaobod Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

Terapiya fani o'qituvchisi

Allergiya - bu organizmning atrof-muhitning ma'lum omillariga yuqori sezuvchanligi bo'lib, u antigenlarga javoban antitanalar ishlab chiqarilishi bilan namoyon bo'ladi. Bu antigenlar antitelolar bilan bog'lanib, organizmning anomal reaksiyasiga sabab bo'ladi.

Sabablari

Allergenlar allergik reaksiyalarni keltirib chiqaradigan moddalardir. Ular organizmga uchta asosiy yo‘l bilan tushishi mumkin:

- Og‘iz orqali (ovqat va ichimliklar orqali);
- Respirator (nafas yo‘llari orqali);
- Kontaktli (allergen bilan bevosita kontaktda).

Eng keng tarqalgan allergenlar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- O‘simliklar changi;
- Hayvonlar juni;
- Mog‘or;
- Dori vositalari;
- Maishiy kimyo;
- Ovqat;
- Hasharotlarning chaqishi.

Allergiyaning kelib chiqishiga olib keladigan omillar quyidagilardan iborat bo‘lishi mumkin:

- Irsiyat;
- Ichki a‘zolar kasalliklari (masalan, oshqozon, jigar, buyrak);
- Yomon ekologiya;
- Tez-tez uchraydigan yuqumli kasalliklar;
- Ichakdagi parazitlar.

Sovuq va issiqlik kabi jismoniy omillar ham allergik reaksiyalarni keltirib chiqarishi mumkin.

Belgilari

Allergik reaksiyalar har qanday odamda namoyon bo‘lishi mumkin va ularning ifodalanishi turlicha bo‘ladi. Simptomlar allergenning farmakologik va kimyoviy xususiyatlariga, uni yuborish usuliga va dozasiga bog‘liq emas. Odatda, muammo allergen bilan takroriy aloqada paydo bo‘ladi, ammo anafilaktik reaksiyalar birinchi aloqadan keyin ham rivojlanishi mumkin.

Allergiya simptomlari har xil bo'lishi va har qanday to'qima va organlarga ta'sir qilishi mumkin. Kasallikning dastlabki bosqichlarida bemorlar quyidagilarni boshdan kechirishlari mumkin:

- Teri qichishishi
- Quloqlardagi og'riq
- Yuqori tana harorati
- Bosh aylanishi
- Og'iz bo'shlig'ida achishish
- Nafas olishning qiyinligi
- Migren
- Tumov
- Umumiy zaiflik
- Umumiy darmonsizlik
- Nafas qisilishi
- Titroq
- Eshitish qobiliyatining yomonlashishi
- Aksirish

Diagnostic

Allergiyani davolashni tanlash uchun allergenni aniqlaydigan diagnostika zarur. Ko'pchilik hollarda simptomlarni bartaraf etish uchun qo'zg'atuvchi omil bilan aloqani to'xtatish kifoya qiladi.

Allergiyani tashxislash usullari:

- Teri namunalari: Allergenlar tirnalgan joylar yoki inyeksiyalar orqali yuboriladi. Reaksiya (qizarish va shish) yarim soatdan keyin boshlanishi mumkin. Sekinlashgan tipdagi reaksiyalar bo'lishi mumkin.

- Qon tahlili: Birinchi turdagi allergiyalarni tashxislash uchun IgE darajasini aniqlaydi.

- IgG aniqlash usuli: Qon zardobi asosida bolalarda oziq-ovqat allergiyasi uchun ishlatiladi.

- Foll usuli: Elektropunktura nuqtalaridagi elektr tebranishlarini baholaydi.

Qon tahlili aniqroq va xavfsizroq. Allergologiyaga ixtisoslashgan markazlar bunday tadqiqotlarni muvaffaqiyatli olib bormoqda.

Allergiyani davolash

Allergiyani davolash uch bosqichni o'z ichiga oladi:

- Allergenni aniqlash: reaksiyaga sabab bo'luvchi moddani aniqlash.
- Dorilarni qabul qilish: Simptomlarni bostirish uchun antigistamin preparatlar qo'llaniladi, masalan:

"Suprastin," "Allergozan";

"Parlazin," "Klaritin";

"Zirtek," "Zodak" va boshqalar. Simptomlar sezilarli bo'lsa, gormonlar, masalan, "Prednizolon," mahalliy qo'llash uchun esa "Ekolon," "Sinaf" kabi gormonal kremlar va malhamlar buyuriladi.

- Immunoterapiya: Immun tizimini ko'niktirish va patologik reaksiyani kamaytirish uchun allergenning kichik dozalarini kiritish.

Xavf

Anafilaktik shok allergiyaning eng xavfli shaklidir. U quyidagicha tavsiflanadi:

- To'satdan qichishish;

- Nafas olishning qiyinligi;
- Bosimning keskin pasayishi tufayli shok, bu esa tez yordam kelgunga qadar bo'g'ilishiga olib kelishi mumkin.

Bosh miya va o'pka ham shishi mumkin.

Oldini olish

Allergiyaning oldini olish allergenlar bilan aloqani istisno qilish va reaksiya chaqiradigan mahsulotlarni rad etishni o'z ichiga oladi. Uyni tez-tez namlab tozalash, shuningdek, gilam va to'qimachilik buyumlarini yig'ishtirish muhimdir. Agar allergiya o'simliklarning gullashi bilan bog'liq bo'lsa, "xavfli" davrda ko'chadagi vaqtni minimallashtirish, sayrdan keyin esa kiyimni almashtirish va dush qabul qilish kerak. Hayvonlarning juniga allergiyada ular bilan muloqot qilishdan qochish kerak.

Parhez

Yuqori allergen mahsulotlarga quyidagilar kiradi:

- Ikra, baliq;
- Pishloqlar, sut, sut mahsulotlari;
- Tuxum;
- Damlamalar;
- Ziravorlar, souslar, ziravorlar;
- Sitrus mevalar;
- Konservalangan va marinadlangan mahsulotlar;
- Qizil va to'q sariq mevalar va rezavorlar;
- Qizil qalampir, sabzi, lavlagi, qovoq, baqlajon, selderey;
- Gazlangan va mevali ichimliklar;
- Kavsh qaytargichlar;
- No tabiiy yogurtlar;
- Tabiiy asal, yong'oqlar;
- Zamburug'lar;
- Qahva, kakao;
- Spirtli ichimliklar;
- Mayiz, xurmo, turshak, anjir;

- Kisele, kompotlar;
- Ekzotik mevalar (avokado, kokos, ananas);
- Karamel, shokolad, marmelad.

Bu mahsulotlar, ayniqsa, oziq-ovqat allergiyasi bo'lgan odamlar uchun xavfli.

Terining allergik kasalliklarida ko'pincha quyidagi ijtimoiy holatlarning buzilishi kuzatiladi: Uyqu Toza bo'lib yurish Tananing doimiy haroratini saqlash

Terining allergik kasalliklarida ko'pincha quyidagi ijtimoiy holatlarning buzilishi kuzatiladi:

- Uyqu
- Toza bo'lib yurish
- Tananing doimiy haroratini saqlash

Hamshiralik tashxisiga misollar

Uyquning buzilishi

Vrachlik tashxisi: Kuchayish bosqichidagi atonik dermatit

Hamshiralik tashxisi: uyquning qichishish natijasida buzilishi.

Bemor ehtiyojlarini qondirishda hamshiraning ishtiroki:

1. Atopik dermatit bilan kasallangan bemor bilan qanday ovqatlanish haqida bir necha marta suhbatlashish.

2. Bemorga paxtadan tayyorlangan kiyim olib yurishni tavsiya etish.

3. Ichaklarning normal faoliyatini kuzatish.

4. Shifokor ko'rsatmasi belgilandi: antigistaminlar, desensibillovchi, sedativ vositalar berish.

5. Bemorga tashqi dori vositalaridan foydalanishni o'rgatish: eritmalar, aralashmalar, pudralar.

II. *Tozalikning buzilishi*

Shifokor tashxisi: Qo'zg'ash davridagi atonik dermatit.

Hamshiralik tashxisi:

- Teri butunligining yuqori infeksiyalanish xavfidagi holati,
- Teri parvarishi haqidagi bilimlarning yetishmasligi

Bemor ehtiyojlarini qondirishda hamshiraning ishtiroki:

1. Tibbiy hamshira bemorga shaxsiy gigiena qoidalarini o'rgatishi lozim
2. Tibbiy hamshira bemorga o'z-o'zini parvarishlashda ko'maklashadi
3. Tibbiy hamshira bemorga terini parvarishlar usullarini o'rganishda ko'maklashadi. Bu maqsadda bemor bilan bir necha suhbatlar o'tkaziladi.

III. *Doimiy tana haroratini saqlashning buzilishi*

Shifokorlik tashxisi: Tarqalgan toksikodermiya.

Hamshiralik tashxisi: isitma, ikkinchi daraja.

Bemor ehtiyojlarini qondirishda hamshiraning ishtiroki:

1. Bemorga toza havo kelishini va optimal xona haroratini ta'minlash
2. Teri va shilliq qavatlar parvarishini ta'minlash
3. Vitaminlarga boy ovqatlanishni ta'minlash.
4. Oson hazm bo'luvchi va oqsil, vitaminlarga boy ovqatlanishni ta'minlash.
5. Bemor tana haroratini doimiy nazoratda tutish.

Allergik kasalliklarda diyet.

Dietpoterapiya – kompleks davoning muhim yo'nalishi. U atopik dermatit rivojlanishida tasdiqlangan u yoki bu ovqat mahsulotini roli aniqlanishiga asoslangan: sigir suti oqsili, tuxum oqsili, tovuq go'shti, baliq go'shti, malina, qulupnay va h.k.

Shakar iste'moli minimum darajasida bo'lishi. Iloji boricha kimyoviy moddalardan saqlanish.

Ba'zi moy va yog'lar qiyin o'zlashtiriladi, masalan yong'oq moyi, cho'chqa yog'i, kolbasa, qovurilgan kartoshka va hk.

Qovurilgan ovqatlarni cheklash.

Ma'lum muddat baliq, vina, pivo, pishloq iste'mol qilmaslik.

Ichimliklardan ko'k choy, mineral suv tavsiya etish mumkin.

Shoshilinch holatlarda yordam ko'rsatish algoritmi

Ba'zi teri kasalliklarida ayniqsa allergik kasalliklarda (eshakemi, ekzema va b.) bemorni tekshirishda, dori preparatlari jo'natishda shoshilinch aralashuvlar kerak bo'ladi.

Eshakemi va Kvinke shishi:

1. Bemorni qulay qilib yotqizish.

2. Burunga naftizin, sanorin yoki galazin quyish
3. Antigistamin preparatlarni (suprastin, pipolfen, fenkorol, dimedrol) mushak orasiga jo'natish
4. Shifokorni chaqirish.
5. Laziks, prednizolon, adrenalin tayyorlash.
6. Halqum shishganda – zudlik bilan gospitalizatsiya, traxeotomiyaga barcha narsalarni tayyorlash

Prednizolon m/o yoki v/i 20 ml + aërozolingalyatorlar (euspirant, alupent) berish. Kvinke shishida 5 ml 10% kalsiy xlorini sekin v/i ga jo'natish yaxshi effekt beradi, bolalarga esa – kalsiy glyukonat m/o, v/i.

Layel sindromi:

1. Shifokorni chaqirish.
2. Bemorni izolatsiyalash
3. Preparatlarni tayyorlash: prednizolon yoki urbazol, yoki polkortolon, dek sametazon, ko'rsatma bo'yicha narkotik analgetiklar– 1% promedol eritmasi yoki 1% omnopon eritmasi, 5% glyukozada Ringer etirmasi, albumin.
4. Suyuq ovqatlantirish.
5. Oqsil va vitaminlarga boy ovqatlar berish
6. Teri parvarishiga jiddiy e'tibor berish, anilinli eritmalar va dezinfeksiyalovchi vositalar bilan bir kunda 5-6 marta yuvish
7. Og'iz bo'shlig'iga sekinlik bilan mioktapin surish
8. Ko'z jarohatlanganda – gidrokortizonli tomchilar

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR

1. B. Aminov, T. Tilavov, O. Mavlonov. Odam va uning salomatligi. Toshkent. 2010.
2. Sh.M. Qirg'izov, A.S. G'ofurov Buyrak-tosh kasalligida magnitlangan suvdan foydalanish. International scientific-online conference on Innovation in the modern education system Part 2. 2021. 175-177 b.
3. I.R. Asqarov Sirli tabobat. Toshkent. 2021. 93-99 b.

4. Al-Tawheed AR, Al-Awadi KA, Kehinde EO, Abdul-Halim H, Hanafi AM, Ali Y. Treatment of calculi in kidneys with congenital anomalies: an assessment of the efficacy of lithotripsy. Urol Res. 2006;34(5):291-298.